

ВИКОРИСТАННЯ ФАХОВИХ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

У професійній діяльності лікарів серед чотирьох різновидів мовленнєвої діяльності найважливішим у фаховому іншомовному спілкуванні є діалогічне мовлення (ДМ). Тому навчання студентів медичних спеціальностей (МС) англomовного професійно орієнтованого діалогічного мовлення (АПОДМ) є вагомим складником їхньої фахової підготовки.

У процесі формування вмінь АПОДМ майбутніх лікарів одним із актуальних постає питання пошуку засобів навчання іноземної мови (ІМ). За відсутності реальних умов професійної англomовної комунікації великого значення набуває використання таких засобів навчання, які б максимально наблизили процес вивчення мови до ситуацій реального та професійного спілкування [1, с. 161].

На сучасному інформаційному етапі розвитку суспільства майбутні медики мають змогу спілкуватися з колегами з усього світу, переглядати автентичні відеоматеріали, брати участь у відеоконференціях та семінарах, що проводять зарубіжні методисти, дистанційно навчатися за кордоном. Це вимагає від них уміння розуміти аудитивно-зорову інформацію.

Ми припускаємо, що найефективнішими можуть стати фахові автентичні відеоматеріали (АВМ). У такому контексті особливого значення набувають питання, якими мають бути відеоматеріали для навчання майбутніх медиків АПОДМ, які вимоги висуваються до них та за якими критеріями необхідно проводити відбір.

Під фаховим автентичним відеоматеріалом ми маємо на увазі діалогічну за формою аудіовізуальну інформацію, що стосується тематики майбутньої спеціальності, зокрема медичної, та застосовується в навчальних цілях з використанням мультимедійних пристроїв.

Проблеми використання АВМ для навчання діалогічного та монологічного мовлення вивчалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими.

Н. Бичкова, Г. Кутузова, М. Ляховицький, В. Писаренко, J. Lonergan, S. Stempleski виділили функції відеофонограми у процесі навчання та способи застосування кіно-, теле- та відеофільмів; С. Кіржнер, Е. Щукіна створили модель побудови відеофоновправ для аудиторної роботи; О. Конотоп, В. Пащук досліджували питання навчання діалогічного і монологічного мовлення із застосуванням художніх фільмів; Я. Окопна, А. Чужик визначили засади навчання діалогічного мовлення на основі відеофільмів; Т. Яхнюк розробила методику застосування фрагментів відеофільмів для навчання лексики з соціокультурним компонентом.

Проте питання методичної цінності АВМ у процесі навчання майбутніх медиків АПОДМ є недостатньо дослідженим, що зумовлює актуальність нашої статті.

Таким чином, ставимо за мету висвітлити основні види АВМ і особливості організації роботи з ними під час навчання студентів МС англomовного професійно орієнтованого ДМ, уточнити критерії відбору фахових АВМ.

Ознайомлення з найбільш поширеними авторськими класифікаціями АВМ підтверджує наявність значної кількості варіантів, серед яких найбільш уживаною є класифікація британського професора з прикладної лінгвістики Дж. Лонергана. Він виділив чотири види відеоматеріалів, які можна використовувати в навчанні ІМ студентів:

– навчальні відеоматеріали, що входять до комплексу сучасних навчально-методичних комплексів (НМК);

- відеоматеріали, що є в наявності, тобто ряд відеоматеріалів, які легко купити або взяти напрокат (це художні, документальні, анімаційні фільми, навчальні програми);
- програми, записані з телевізійного ефіру (off-air programs);
- відеофільми, зняті самостійно студентами і викладачами [6, с. 56-57].

Практика організації процесу професійно орієнтованого навчання ІМ свідчить про те, що навчальні матеріали мають відповідати таким вимогам:

- відображати специфіку спеціальності;
- відповідати критеріям методичної автентичності;
- сприяти розвитку комунікативних навичок;
- будуватися за принципом проблемності;
- надавати лінгвістичну інформацію відповідного рівня;
- враховувати рівень професійної та мовної підготовки студентів.

На думку британського педагога С. Стемплескі, добираючи матеріал, викладач із самого початку має зважити на його мовне наповнення. Автор вважає, що ІМ має бути адекватна ситуаціям реального життя, водночас має бути мова, якою її носії користуються в повсякденному спілкуванні [7, с. 94-96]. Дійові особи мають говорити природно, але достатньо повільно і чітко, щоб студенти могли зрозуміти. Мова не має бути вирваною з контексту, вона має бути представлена в проблемній ситуації, щоб допомогти студентам зрозуміти основний зміст. Ще одним важливим чинником, як зазначає автор, при виборі відеоматеріалу є зміст. Поки він є привабливим для студентів і подається цікаво, їм подобатиметься працювати із ним. Працюючи з автентичним відеоматеріалом, студенти усвідомлюють, що професійно орієнтована мова не є недосяжною для них, і це може слугувати основою для подальшого використання АВМ на аудиторному занятті. Це більш мотивує, ніж будь-який інший фактор. Підібраний належним чином відеоматеріал може спонукати студентів до діалогу, наприклад, у рольовій грі або дискусії.

Візуальна інформація (мова тіла, жести, одяг, чіткість зображення та звуку), представлена у відеоматеріалі, дає студентам можливість бачити більше того, що вони чують, та інтерпретувати текст ширше, оскільки наявний відеоряд, по відношенню до словесного наповнення, здатен частково компенсувати недостатнє знання мови [2, с. 123].

Щодо відображення специфіки спеціальності, ми вважаємо цю вимогу характерною для навчання студентів МС. У даному контексті доцільно використовувати АВМ, які демонструють найтипівіші ситуації професійного спілкування в межах медичної сфери. Репрезентативність англomовного медичного дискурсу полягає у представленні особливостей реалізації типових висловлювань британських та американських лікарів під час спілкування на фаховому рівні. Для майбутніх лікарів АВМ мають відображати типові ситуації професійного спілкування, наприклад, проведення медичних консультацій, спільних обстежень та консиліумів, адекватне інтерпретування клінічної інформації під час постановки діагнозу, рекомендації стосовно схем лікування.

Стилістична диференціація передбачає відбір таких АВМ, що демонструють типові стилі лікарів і медичних працівників, зокрема офіційно-діловий і розмовно-побутовий. У розмовному стилі вживають переважно побутову лексику, фразеологізми, вставні слова, вигуки, неповні речення. Науковому ж стилю притаманні повні речення, складні синтаксичні конструкції, терміни, логічність, точність, обґрунтованість викладу.

Поняття «критерії відбору» навчального матеріалу трактується методистами як основні ознаки (зміст, структура, обсяг) матеріалу, за допомогою яких оцінюється доцільність або недоцільність його використання з певною навчальною метою [4, с. 89].

Спираючись на вказані вимоги до фахових АВМ, можна виокремити критерії, що є найбільш актуальними та доцільними для відбору АВМ у навчанні студентів МС англomовного професійно орієнтованого ДМ, а саме:

Доступність (урахування рівня складності мовного наповнення АВМ для студентів МС, розуміння лексичного, граматичного та синтаксичного оформлення висловлювань);

Прагматичність (урахування композиційно-мовленнєвих форм, зокрема, наявність зразків діалогів – діалог-з'ясування, діалог-пояснення, діалог-обговорення);

Реактивність (вибір АВМ з проблемними ситуаціями для стимулювання мовленнєвої реакції студентів відповідно до певної теми);

Нормативна та відносна правильність (відповідність мовлення акторів нормам ІМ);

Співвідношення монологічного та діалогічного мовлення (перевага ДМ);

Урахування тривалості АВМ (фрагмент фільму не перевищує 10 хвилин).

Конкретизувавши вищесказане, ми пропонуємо вибіркового перелік відеоматеріалів, що можуть доповнювати теоретичний матеріал для подальшого опанування тем із фахових дисциплін, а також можуть бути використані після завершення певного циклу занять з медичної проблематики:

Тема 1. Медична етика (a talk-show «Inside the Actors Studio»).

Тема 2. Медичне обстеження (video materials At the doctor's office).

Тема 3. Будова тіла людини (Acland's Atlas of Human Body – 16 episodes).

Тема 4. Людські хвороби (a documentary – «Medicine – Greatest Discoveries» medicine's achievements and its prospects for the 21st century – an unrivalled account of the evolution of medical knowledge and practice from ancient Egypt to the latest technologies).

Тема 5. Сучасна медицина (a documentary – «Getting better: 200 years of Medicine» explores three remarkable stories of medical progress: Cancer, HIV/AIDS, Surgery. The film looks at the role of researchers and clinicians, of patients, their families and their advocates, and how information is translated into action).

До переваг, запропонованих АВМ для навчання майбутніх медиків АПОДМ, можна віднести:

Авторитетність (надійність джерела інформації як засобу спілкування);

Актуальність (зміст відеоматеріалу відповідає професійним інтересам студентів);

Адекватність (демонстрація мовної поведінки лікарів країни досліджуваної мови в умовах їхньої професійної діяльності);

Членування (наявність мікросюжетів, завершених фрагментів передачі, які можливо використовувати автономно);

Розважальність (інтерес до фільму, сюжет якого має на меті захопити увагу студентів).

Варто зазначити, що існують різні способи використання АВМ під час навчання. Більшість науковців і методистів погоджується з тим, що робота з відеофільмом має включати три етапи: підготовчий, демонстраційний, післядемонстраційний.

На думку Є. Маслико, який дуже детально описав роботу з відеофільмом, завдання *підготовчого етапу* мають на меті зняти мовні труднощі та полегшити сприйняття змісту відеофільму. Це завдання на введення та закріплення нової лексики, аналіз автентичних розмовних формул, повторення раніше вивченого лексичного та граматичного матеріалу, аналіз лінгвокраїнознавчих реалій, вибіркоче аудіювання окремих фрагментів відеофільму тощо [3, с. 67].

Під час *демонстрації* відеофільму студенти виконують різноманітні завдання на встановлення характеру співвідношення звукового та зорового ряду (з'єднують персонажів з їх висловлюваннями, відзначають реалії, які демонструються і відповідні мовленнєві висловлювання, знаходять помилки в перекладі тощо) [3, с. 68]. Під час демонстрації студентам доцільно пропонувати такі завдання, щоб уникнути пасивного сприйняття демонстраційного матеріалу та активізувати і поглибити процес розуміння. На цьому етапі можуть бути використані наступні вправи:

– стоп-кадр (зупинка фрагменту);

– «мовчазний перегляд» (показ уривку без звуку);

– відновлення тексту (під час перегляду заповнити пропуски в тексті, що пропонується на роздруківці).

Також, можливо прослухати відеоматеріал, не ввімкнувши зображення й запропонувати студентам висловити припущення стосовно місця дії, назвати тему матеріалу, описати героїв тощо.

Завдання *післядемонстраційного* етапу передбачають перевірку розуміння змісту і використаних у фільмі мовних і мовленнєвих засобів. На цьому етапі організується мовленнєва творча діяльність учнів [3, с. 69]. Студенти задають запитання за змістом кадру (кадрів), виправляють свідомо помилкову інформацію, описують ті фрагменти фільму, де була представлена нова інформація. Основу роботи на даному етапі складають вправи з коментування, обговорення, інтерпретації порушених у відеоматеріалі питань, проблем без опори на вербальні стимули. Серед цих вправ особливо цікаві: інтерв'ювання, дискусія, «круглі столи», рольові ігри, драматизація, постановка власних проблемних питань з порушеної у відеоматеріалі проблеми для організації дискусії, висловлення власної думки з проблеми тощо.

У якості самостійної та домашньої роботи студентам пропонується створити мініпроекти на основі інформації з переглянутих відеофільмів. Це може бути підготовка рольової гри, в основу якої покладено сюжет або ситуація відеофільму (наприклад, професійно значимий діалог лікаря і пацієнта під час діагностування та огляду, лікаря та його колег у обговоренні симптоматики певного захворювання).

Наведемо приклади завдань для роботи з одним із відеофрагментів («Physical examination») медичного тележурналу «At the doctor's office»:

Підготовчий етап:

Мета етапу – зняття мовних труднощів у сприйнятті відеоматеріалу, підготовка до успішного виконання завдання, систематизація та узагальнення знань з вивченої теми. Ми пропонуємо такі запитання для обговорення: What kinds of physical examination do you know? Could you explain medical terms such as «Visual examination», «Palpation», «Percussion», «Auscultation»?

Демонстрація відеофільму:

Мета етапу – з'ясування навчального змісту фрагменту, активізація процесу розуміння. Наш досвід свідчить, що студенти уважніше переглядають фільм, краще засвоюють матеріал, якщо він подається завершеними смисловими частинами з наступним їх обговоренням. Питання для обговорення: How did the doctor perform physical examination? What did he record in the patient medical history? What symptom does the patient have? What does the patient need to do?

Післядемонстраційний етап:

Мета етапу – перевірка розуміння відеофрагменту та організація мовленнєвої діяльності студентів.

Студентам, після перегляду відеофрагменту, пропонується заповнити пропуски в діалозі (текст подається на роздрукованих аркушах) з подальшим проведенням драматизації «Physical examination».

A Physical Examination (уривок з відеоматеріалу «На огляді у лікаря»).

Doctor: When did you last come in for a _____ (physical exam)?

Patient: I had my last physical two years ago.

Doctor: Have you had any other exams recently? _____ (blood work), an EKG or an ultra-sound?

Patient: Well, I had a few X-rays at the dentist's.

Doctor: How have you been feeling in general?

Patient: Pretty well. No complaints, really.

Doctor: Could you _____ (roll up your left sleeve)? I'd like to take your blood pressure.

Patient: Certainly.

Doctor: 120 over 80. That's fine. You don't seem _____ (to be overweight), that's good. Do you exercise regularly?

Patient: No, not really. If I _____ (run up a flight of stairs), it takes me a while to get my _____ (breath back). I need to get out more.

Doctor: That would be a good idea. How about your diet?

Patient: I think I eat _____ (a pretty balanced diet). You know, I'll have a hamburger from time to time, but generally I have well-balanced meals.

Doctor: That's good. Now, I'm going _____ (to listen to your heart).

Patient: Ooh, that's cold!

Doctor: Don't worry it's just my stethoscope. Now, breathe in and _____ (hold your breath). Please pull up your shirt, and breathe deeply... Everything sounds good. Let's take a look at _____ (your throat). Please open wide and say 'ah'.

Patient: 'ah'

Doctor: OK. Everything _____ (looks ship shape). I'm going to order some blood work and that's about it. Take this slip to the front desk and they'll _____ (arrange an appointment for the tests).

Patient: Thank you doctor. Have a nice day.

Для складання власних діалогів пропонується перелік питань лікаря під час огляду пацієнта:

Summary of the questions about symptoms the doctor may ask:

Duration: How long have you had the symptoms? Have you had the symptoms before?

Severity: How bad is the symptom? Does it come and go or is it constant?

Location: What parts of the body does the symptom affect and does that change over time?

Causes: Do you have any idea what may trigger your symptom? Do you have any idea what may make your symptom better or worse?

Associated symptoms: Have you noticed any other symptoms?

Timing: If the symptom has been occurring for some time the doctor may want to know what made you decide to seek a doctor's opinion. Did the symptom change in some way or did someone say something to make you change their perception of the importance of your symptom.

Past medical history: Do you have any current medical problems? Have you ever received medical care? Have you ever been hospitalized? Have you ever had a test such as an X-ray or CAT scan?

Medications: Do you take any medication, supplements or herbal remedies?

Allergies/adverse reactions: Have you ever had an allergic or adverse reaction to any medication?

Таким чином, підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що придатними для навчання студентів медичних спеціальностей англomовного професійно орієнтованого діалогічного мовлення можна вважати фахові автентичні відеоматеріали, пов'язані з певною тематикою. Вони мають належати до усного офіційно-ділового стилю, відповідати професійним ситуаціям спілкування, мати інформативну та пізнавальну цінність, бути доступними за змістом, відповідати нормам вимови сучасної англійської мови.

Цінність АВМ полягає в тому, що вони комплексно зображують проблемну ситуацію, використовуючи вербальну і невербальну інформацію (ракурс, колір, звукові ефекти, демонструючи всі елементи проблемної ситуації), в якій функціонує іншомовна особистість. Особливо важливим є наявність у АВМ зразків професійно спрямованих діалогічних висловлювань носіїв АМ, які є опорою для навчання студентів АПОДМ. Пізнавальна та професійна цінність АВМ полягають у демонстрації реальних медичних проблем і шляхів їх вирішення, що забезпечує змістовий план мовлення студентів, а також мотивує їх до створення власних висловлювань.

Визначивши вимоги до АВМ та узагальнивши критерії їх відбору, проведення подальших досліджень передбачається у відборі відповідних фахових автентичних відеоматеріалів і створенні на їх основі підсистеми вправ для навчання майбутніх медиків АПОДМ.

Література:

1. Кіржнер С.Е. Принципи та критерії відбору автентичної відеофонограми для навчання майбутніх юристів усного професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення/С.Е. Кіржнер// Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія. – К., 2008. – Вип. 15. – С. 161-167.
2. Конотоп О.С. Методика навчання майбутніх філологів англійського діалогічного спілкування з використанням відеофільму: дис. канд. пед. наук:13.00.02/ Конотоп Олена Сергіївна. – К., 2010. – С.123-125.
3. Настольная книга преподавателя иностранного языка / под редакцией Е.А.Маслыко. – Минск, 1996. – С.67-72.
4. Писаренко В.И. Методика использования видеоматериалов в обучении второму иностранному языку (На материале французского языка в неязыковом вузе):дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / В.И. Писаренко. – Таганрог, 2002. – С.89.
5. Doye C.Films for self-study / C.Doye // Modern English Teacher. – 1998. – Volume 7. Number 4. – P. 60 – 63.
6. Lonergan J. Video in Language Teaching/J.Lonergan.– Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 133 p. – (New Directions in Language Teaching). –P.56-57.
7. Stempleski S. Short takes: Using Authentic Video in the English Class. – 1987. – P.94-96.

У статті розглядаються особливості відбору фахових автентичних відеоматеріалів у процесі навчання студентів медичних спеціальностей англомовного професійно орієнтованого діалогічного мовлення.

Ключові слова: фаховий автентичний відеоматеріал, англомовне професійно орієнтоване діалогічне мовлення, критерії відбору.

В статье рассматриваются особенности отбора аутентических видеоматериалов в процессе обучения студентов медицинских специальностей английской профессионально ориентированной диалогической речи.

Ключевые слова: профессиональный аутентичский видеоматериал, английская профессионально ориентированная диалогическая речь.

Article describes the research of authentic professional videos usage in teaching English professionally oriented dialogue speech of medical students.

Keywords: authentic professional video, English professionally oriented dialogue speech.